विकटान समाः स्मृताः"। इति ध्वनिः। गतिबले तु प्रागुक्ते एवात्र प्रायेण दर्शिते नातस्ते अत्रोदाहृते।

"सत्वं त्रिविधमिच्छन्ति श्रेष्ठमध्याधमैर्गुणैः। सात्विकं राजसं चापि तामसञ्च विषाणिनाम्। एषामपि गुणाज्ञेया बहवस्ते न कीर्त्तिताः। सत्वस्योक्तागुणाः शौर्य्यं बुद्धिर्धैर्य्यं सुहर्षता। रजसोये गुणास्ते च क्रोधोत्साहावपि क्वचित्। गुणाश्च तमसस्तन्त्रातमोमोहप्रमादिताः। ह्रीमन्तः कान्तियुक्ताश्च प्राज्ञाश्च चिरजीविनः। क्रियाक्लेशसहाः श्रान्ताः सात्विकाः सामसम्भवाः। शिष्याश्च मध्यसाध्याश्च कीर्त्तितानिर्भयाः क्वचित्। क्रियायोगसहाः किञ्चिद्राजसा मध्यमायुषः। तामसा दुःखिता मूढा विरूपा लघुजीविताः। युक्तोऽप्यन्यगुणैः सर्वैर्युतश्चेत् सात्विकैर्गुणैः। श्रेयोगुणः स समरे तथाऽध्वनि मतङ्गजः। एषां वागीशनिर्दिष्टा विषयापेक्षया स्थितिः। भद्रे सन्निहितं सत्वं, रजोमन्दे, तमो मृगे। देवगन्धर्वयक्षाणां पन्नगासुररक्षसाम्। पिशाचानां नृणां तुल्यं वेद्यं नागस्य चेष्टितम्"। इति सत्वम्।

"यत् पूर्व्वसम्भवं स्पष्टं सत्वं रूपं गतिः स्वरः। तस्यानुकरणात् युक्तमनूकमिति कोविदाः। सत्वरूपजवारावैः शुभानुकारिता शुभा। देवर्षिगणगन्धर्वनागानूकाः शुभामताः। एवमेव च दुष्टानुकृतोदुष्टाः प्रकीर्त्तिताः। दैत्यरक्षःपिशाचानामनूकं परिवर्ज्जितम्। वृषसिंहतुरङ्गादि समानूकामता द्विपाः। नेष्टाः सरटगृध्रादिसमानाकृतियोगिनः"। अनूकम्।

"आस्याक्षिकुम्भकर्णेषु मदनिश्वासवायुषु। शकृद्वमथुमूत्रेषु गन्धं समुपलक्षयेत्। इष्टगन्धान्निषेवेत वारणान् धरणीपतिः। दुष्टगन्धान् सदा भूपोयत्नतः परिवर्ज्जयेत्। सर्पिर्मधुसुरालाजदधिक्षीरानुकारकः। शाल्यन्नोशीरमदिरापद्मकाष्ठादिसन्निभः। मालतीकेतकीजातीचन्दनाधिकसौरभः। सुरसालफलामोगोगन्धोनागस्य सम्मतः। असृङ्मूत्रशकृत्पूतिवसाकुणपकुत्सितः। पक्षिनीड़पलाण्ड्वादिसप्ततिग्मविनिर्म्मितः। खरोष्ट्रशूकरसमः श्मशानधूमसन्निभः। मीनमत्कुणतुल्यश्च गन्धोनागस्य दुःखदः"। इति गन्धः।

"पञ्चधा विदितं स्याच्च विज्ञेयं सामजन्मनाम्। अत्यर्थोत्तानगम्भीरप्रत्यर्थान्वर्थभेदतः। यस्तूद्वातादुद्विजते दूरादंसादि संकुचेत्। अत्यर्थं सङ्कुचेत् स्पृष्टः स गजोऽत्यर्थवेदिता। योऽपि त्वक्स्पर्शमात्रेण रोमस्पर्शवशेन वा। विद्याद्दण्डाङ्कुशादींश्च स स्यादुत्तानवेदिता। त्वग्भेदात् शोणितस्रावात् तीव्रप्रव्यथनादपि। अङ्कुशादीन् विजानाति स हि गम्भीरवेदिता। शनैर्हतोभृशं वेत्ति शनैर्वेत्ति भृशाहतः। विपरीतमतिर्नागो ज्ञेयः प्रत्यर्थवेदिता। प्रत्येति वार्य्यमाणो यो निगृहीतश्च गच्छति। प्रतिलोमायते संज्ञां सोऽपि प्रत्यर्थवेदिता। शनैर्हतः शनैर्वेत्ति भृशं वेत्ति भृशाहतः। प्रत्येति प्रतिषिद्धश्च नोद्यमानश्च गच्छति। यथासंज्ञं विदध्याच्च सर्वकर्माणि योऽद्भुतम्। अन्वर्थवेदिनं प्राज्ञोजानीयात्तं शुभं गजम्" इति विदितम्।

"मतङ्गजेङ्गितं वक्ष्ये शृणु तदवधानतः। शुभज्ञानञ्च येन स्यात् यात्रादिसमये नृप!। अनुयात्रं गतोहन्यात् किञ्चिद्रूपं यदि द्विपः। तज्जयः, प्रतियात्रं तु रूपाहत्या पराजयः। दृष्ट्वा रिपूनभिमुखान् वार्य्यमाणोऽपि चेद्गजः। व्रजेत्तद्विजयोनूनं यदि वा प्राप्तवान् वशे। दक्षिणेनाग्रपादेन क्षितिमुत्पाटयेद्यदि। उत्तोलयेद्वामपादं तदा जयमुदीरयेत्। करेण चाग्रहस्तेन यदा पृथ्वीं प्रमार्जयेत्। सिञ्चत्यनेन कर्णौ च तदा सौख्यं समादिशेत्। पेचकं कुटिलं कृत्वा करं जिघ्रति चेत् द्विपः। प्रहृष्टहृदयाङ्घ्रिश्च तदाभ्युदयमादिशेत्। दक्षिणं तु यदा दन्तं दन्ती प्रमुदितेन्द्रियः। परिष्वजति हस्तेन तदा स्यात् प्रियसङ्गमः। तथैव गलसन्धिञ्च पष्करेण परामृशन्। श्रीयोगमुपयातं तु वारणोविनिवेदयेत्। सङ्कोच्य दक्षिणं पादं वामपादेन वा भुवम्। विलिखेद्वारणः खिन्नस्तद्भर्त्तुः स्यात् पराजयः। यदा तु दुर्मनादन्तं वामं हस्तेन शोधयेत्। तदात्मनोवदेन्नाशं यातुर्वाथ निषादिनः। करेण वामगात्रं च खिन्नगात्रः प्रमार्ष्टि चेत्। तदानिष्टं भवेद्भर्त्तुरन्यथा च शुभं भवेत्। व्यथमानः पतेत् त्रस्तः कक्षबन्धे यदा द्विपः। नाभिनन्देच्च माल्यादि तदा परिभवो भवेत्। अकस्मादेव कुप्यन्ति भ्रमन्ति च पतन्ति च। करिणो यदि तद्विद्यात् विग्रहं समुपस्थितम्। यदा पश्यति मातङ्गोविद्रवञ्च पराजयम्। प्रवासं परराष्ट्रं वा तदा भवति दुर्मनाः। अदंशव्रणपीड़ायां करेण परिवीजनात्। गण्डूषदेशनिष्पेषात् सव्याजमुपसर्पणात्। अकस्माच्च स्खलद्गत्या धरण्यां प्रणिपातनात्। जलप्रतारवैमुख्यादहितभक्ष्यसेवनात्। स्तब्धकर्णतया गत्या पादाग्रवेशनादपि। द्रुतदद्र्वादिपीलुत्वादकल्याणकरः करी। आत्तग्रहोजलोत्तीर्णोरिपूणां ग्रहणं वदेत्" इङ्गितम्।

"जायते द्विविधः कोपः संश्चासंश्च विषाणिनाम्।